

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Zuzanna Rudzińska-Bluszcz

BK-VII.0520.68.2024
Warszawa, 13 marca 2024 r.

**Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej**

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 1429 złożoną przez Pana Posła Jacka Tomczaka do Ministra Sprawiedliwości w sprawie opieki naprzemiennnej, uprzejmie informuję.

Interpelacja porusza zagadnienie tzw. pieczy naprzemiennnej i zawiera pytanie skierowane do Ministra Sprawiedliwości dotyczące planów legislacyjnych w zakresie wprowadzenia pieczy naprzemiennnej do istniejących regulacji prawnych. Pan Poseł zwraca się w niej również o wskazanie danych statystycznych dotyczących liczby ojców, którzy w ostatnich 3 latach (2020, 2021, 2022) złożyli wniosek o pieczę naprzemienną i ilu z nich taką opiekę uzyskało.

Na wstępie wskazać należy, że obowiązujące obecnie przepisy art. 58 § 1a (rozwód lub separacja) i art. 107 § 2 (rozłączenie rodziców) Ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – *Kodeks rodzinny i opiekuńczy* (Dz.U. z 2023 r. poz. 2809) – dalej k.r.o., obowiązują w aktualnym brzmieniu od dnia 29 sierpnia 2015 r. Ich kształt nadany został *ustawą z dnia 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego* (Dz. U. z 2015 r. poz. 1062).

Istota przyjętych rozwiązań polegała na nadaniu priorytetowego znaczenia takiemu rozstrzygnięciu sądu, w którym to sąd – orzekając o rozwodzie (separacji) albo wydając orzeczenie opiekuńcze w przypadku rozłączenia rodziców – będzie pozostawiał władzę rodzicielską obojgu rodzicom, i to nawet wówczas, gdy nie przedłożą oni pisemnego porozumienia co do sposobu jej wykonywania. Konstrukcja art. 58 k.r.o. i art. 107 § 2 k.r.o. wskazuje, że w pierwszej kolejności to sami rodzice powinni decydować o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie (separacji) lub na wypadek rozłączenia. W sytuacji, gdy takiego porozumienia nie da się osiągnąć, mając na względzie prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, sąd rozstrzygnie o sposobie wspólnego wykonywania władzy, a w konsekwencji takiego orzeczenia, co do zasady, dziecko będzie mogło mieszkać (naprzemiennie) u każdego z rodziców w okresach wskazanych w orzeczeniu. Dopiero, gdy przemawia za tym dobro dziecka, sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień.

Omawiane przepisy k.r.o. nie tylko nie wykluczają pieczy naprzemiennej, ale - w stosunku do poprzedniego stanu prawnego - znacząco rozszerzają możliwość stosowania jej przez sądy. W okresie poprzedzającym aktualny stan prawny obowiązywało bowiem rozwiązanie, w którym chociaż pozostawienie władzy obojgu rodzicom powiązane było z porozumieniem, jakie zawarli w tym zakresie, to jednak w jego braku, sąd, co do zasady, powierzał tę władzę jednemu z rodziców ograniczając ją drugiemu.

Aktualne brzmienie art. 58 i 107 k.r.o. sprzyja pozostawianiu władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom, albowiem przyznając priorytet porozumieniu rodzicielskiemu ustawodawca zaakceptował, że również w jego ramach rodzice mogą przedstawić wariant sprawowania władzy rodzicielskiej i utrzymywania kontaktów z dziećmi w formie tzw. pieczy naprzemiennej, co wyrażają art. 58 § 1b i art. 107 § 3 k.r.o., w myśl których „na zgodny wniosek stron sąd nie orzeka o utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem”. Tego rodzaju sformułowanie jest m.in. konsekwencją przyjęcia, że w sytuacji ustanowienia pieczy naprzemiennej, orzeczenie o kontaktach nie jest konieczne.

Zarówno art. 58 § 1 i 1a, jak i art. 107 § 1 i 2 k.r.o., regulujące sposób wykonywania władzy rodzicielskiej w przypadku rozvodu (separacji) lub rozłączenia rodziców, nie posługują się pojęciem „piecza naprzemienna”, lecz rozstrzygnięcie sądu na gruncie każdego z tych przepisów o wspólnym wykonywaniu władzy rodzicielskiej oznacza, że co do zasady władza rodzicielska sprawowana będzie poprzez pieczę naprzemienną.

Na marginesie warto wskazać, że treść art. 26 § 2 *ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1610) również dowodzi możliwości orzekania o pieczy naprzemiennej. Zgodnie bowiem z jego brzmieniem, jeżeli władza rodzicielska przysługuje na równi obojgu rodzicom mającym osobne miejsce zamieszkania, a dziecko nie przebywa stale u żadnego z rodziców, o jego miejscu zamieszkania zdecyduje sąd opiekuńczy.

Formalnoprawny wyraz rozstrzygnięcia o pieczy naprzemiennej zawiera się w przepisach art. 582¹ § 4, 598²² oraz 756² § 1 pkt 3 i § 2 *ustawy z 17 listopada 1964 r. - kodeks postępowania cywilnego* (Dz.U. z 2023 r. poz.1550). Następuje w nich odwołanie do orzeczenia, „w którym sąd określił, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach”. Sformułowanie to stanowi wskazówkę dla sądu wydającego orzeczenie o władzy rodzicielskiej w sprawie o rozwód (separację) lub w przypadku rozłączenia rodziców, w zakresie wskazania czasowych ram sprawowania pieczy naprzemiennej. Jednocześnie ich umiejscowienie rozstrzyga o możliwości podejmowania czynności przez uczestników postępowania i sąd, w sposób jak w przypadku orzeczeń ustalających kontakty.

Podkreślić należy, że każdorazowo sposób uregulowania wykonywania władzy rodzicielskiej musi być zgodny z naczelną zasadą prawa rodzinnego, jaką jest dobro dziecka.

W pierwszej kolejności to sami rodzice powinni decydować o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie (separacji) lub na wypadek rozłączenia. Z kolei, nawet przy braku porozumienia, mając na względzie naturalne prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, sąd rozstrzygnie o sposobie wspólnego wykonywania przez nich tej władzy. Już w obecnym brzmieniu wymienionych przepisów, prawo to ma pierwszeństwo w przypadku ewentualnego konfliktu pomiędzy rodzicami. Nawet, gdyby na skutek konfliktu do porozumienia nie doszło, to jego brak ma mniejsze znaczenie niż prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców.

Sąd każdorazowo dokonuje oceny, w odniesieniu do konkretnych okoliczności czy rozstrzygnięcie o pieczy naprzemienną będzie zgodne z dobrem dziecka. W doktrynie wielokrotnie podkreślano, że warunkiem zastosowania wykonywania władzy rodzicielskiej przez oboje rodziców jest przede wszystkim zdolność rodziców do komunikacji i współpracy przy podejmowaniu decyzji w sprawach dziecka i w obecności dziecka, ich wola zastosowania takiego rozwiązania, wysokie kwalifikacje wychowawcze rodziców, dotychczasowy charakter i intensywność więzów łączących ich z dzieckiem, możliwość potencjalnego zdeorganizowania życia szkolnego i społecznego dziecka, a ponadto odległość pomiędzy miejscami zamieszkania rodziców, charakter i godziny ich pracy oraz wiek i liczbę dzieci. Istnienie mocnego konfliktu uniemożliwiającego zgodne komunikowanie się między rodzicami, może stanowić ważny argument na rzecz innego niż piecza naprzemienna rozstrzygnięcia przez sąd w przedmiocie wykonywania władzy rodzicielskiej.

Ustalenie czynników, które przemawiają za ustanowieniem, zgodnie z dobrem dziecka, pieczy naprzemienną oraz takich, które stwarzają zagrożenie tego dobra, stanowi zadanie sądu. Powierzenie władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom wymaga od nich stałej współpracy we wszystkich sprawach dotyczących dziecka, zarówno tych istotnych, jak i bieżących. Brak porozumienia nie rokuje na właściwe i bezkonfliktowe wspólne wykonywanie władzy rodzicielskiej. Posiadanie przez oboje rodziców pełni władzy rodzicielskiej i brak współpracy w tym zakresie między nimi będzie rodzić kolejne konflikty.

Uprzejmie informuję, że w Ministerstwie Sprawiedliwości podejmowane są działania w celu upowszechnienia tzw. „pieczy naprzemienną” w celu zapewnienia szerokiego kontaktu dziecka z jego rodzicami. Rozwiązanie takie będzie oczywiście dopuszczalne przy właściwych okolicznościach konkretnej sprawy, które oceni sąd po przeprowadzeniu postępowania dowodowego.

W celu podkreślenia znaczenia pieczy naprzemienną opracowany został projekt nowelizacji treści art. 58 i 107 k.r.o. We wskazanych regulacjach zaproponowano dodanie następującej treści – „*§1aa. Jeżeli dobro dziecka za tym przemawia sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom oraz określić, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach (piecza naprzemienna).*” Zaproponowane rozwiązanie definiuje „pieczę naprzemienną” i daje wyraźniejszą podstawą materialnoprawną orzekania przedmiotowej pieczy nad dzieckiem, co powinno przyczynić się do jej upowszechniania. Oczywiście podkreślić należy, że już obecna treść ww. przepisów pozwala na orzekanie tej formy sprawowania pieczy.

Projekt obejmujący te zmiany był wpisany do wykazu prac legislacyjnych Rządu pod nr UD 261. Przeszedł on proces uzgodnień, konsultacji i opiniowania. Przyjęty został również przez Komitet Społeczny Rady Ministrów. Z uwagi na wybór nowego Parlamentu oraz utworzenie nowego Rządu uległ dyskontynuacji. Rozwiązanie powyższe pozostaje jednak nadal w planach legislacyjnych Ministerstwa Sprawiedliwości i powinno znaleźć się w nowych opracowywanych projektach. W obecnej chwili nie jest jednak możliwe określenie terminu wprowadzenia opisanych zmian w życie.

W odniesieniu do prośby o wskazanie liczby wydanych orzeczeń o pieczy naprzemiennej uprzejmie informuję, że Ministerstwo Sprawiedliwości w formularzach statystycznych z obszaru prawa rodzinnego i opiekuńczego nie gromadzi danych statystycznych w tym zakresie. Ustalenie liczby złożonych wniosków/pozwów i sposobu ich rozpoznania wymagałoby przeprowadzenia badań aktowych wszystkich spraw wpływających do sądów, a dotyczących ustalenia kontaktów, zmiany kontaktów, orzeczenia rozwodu lub separacji.

Z wyrazami szacunku

Zuzanna Rudzińska-Bluszcz
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/